

Områdesrtikkel

En beskrivelse av Skien på 1800tallet

av P. Chr. Asbjørnsen (eventyrforfatteren)

Skeen eller Skien ligger i den skjønneste og interessanteste Deel at Bratsberg Amt ved den fra det store Nordsjø-Vand kommende Skiens Elv, der lige ved Staden danner tre temmelig betydelige Vandfald. Den omgives mod Nord og Øst af Gjerpens, og mod Syd og Vest af Solum Præstegjelds tildeels jævne og velbeboede Egne, og danner en Figur af en Halvmaane, hvis yderste Deel er paa den ene Side den med Byen sammenhængende, men udenfor Kjøbstadens Jurisdietion liggende Forstad, Bratsbergkleven, paa den anden Side Klosterhaugene.

Skiens første Oprindelse er ubekjendt, imidlertid er saameget vist, at den er en af Landets ældste Kjøbstæder. Den forekommer først i Historien som det synes ved Aar 1184 i Sverres Saga Kap. 91, og derefter i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede, nemlig 1205, da der i Kong Inge Baardsens Saga nævnes en af Baglernes Hovdinger, Gunni Langi i Skidunni, samt ved Aar 1225 i Ribbungernes Historie; og i Midten af det følgende Aarhundrede (1346) fik den sine første Kjøbstadsprivilegier, der bleve konfirmerede af Kong Magnus Eriksen Aar 1359 og siden mange Gange ere forøgede og udvidede, i hvilken Henseende især ere at mærke Kong Christian den Førstes Privilegier af 1460.

Skien var saaledes en Kjøbstad længe før Trælasthandelens opkomst i landet, og uagtet den aldrig har spillet nogen Rolle iblandt de ældre norske Kjøbstæder, har den dog rimeligviis i Fortiden været af større Betydenhed end længer hen i Tiden, og i Slutningen af det 16de Aarhundrede maa den have været en af de mindst betydende blandt disse, forsaavidt den nemlig 1596 blev sat i den da paabudne Prindsestyr til 12 ½ Daler, som var kun halvt imod hvad Tönsberg og Stavanger, og en Tiendedeel imod hvad Oslo ansattes for. Dog synes den Omstændighed, at under Kong Christian den Fjerde her tvende Gange holdtes Herredag, at vise, at Stedet var i nogen Anseelse. Det har rimeligviis tiltaget ved den i det sextende Aarhundrede opkomne Trælasthandel, og deels ved

Handel i Anledning af de i Omegnen den Gang drevne Bjergværker. Arent Bertelsen kalder Skien «en velbebygger Kjøbstad af maadelig Srørrelse og velhavende Borgerskab.» Imidlertid blev Trælasthandelen i Fremtiden dette Sted mindre fordeelagtig, da den gav Anledning til, at der i Omegnen opstode Ladesteder, fornemmelig ude i Skiensfjorden, der havde fordeelagtigere Beliggenhed for denne Handel end Skien, og som uagtet de af Kongerne Fredrik den Anden og Christian den Fjerde Staden forundte Benaadninger, hvorefter den forment sig udelukkende berettiget til Handel i Bratsberg-Lehn eller, som det efter Skien i ældre Tider kaldtes, Schien Sysse, bragte en Deel af denne Handel til sig.

Ogsaa maae de tvende i det syttende Aarhundrede Byen overgaaede Ildebrande, nemlig den 14de Februar 1652, da Kirken og 48 Gaarde afbrændte, og Pintsedag 1671, da Kirken og 100 Gaarde bleve et Rov for Luerne, samt en tredie mindre Ildebrand, der indtraf imellem 1680 og 1690, have bidraget til at svække denne sattes for. Senere led den meget ved tvende i det syttende Aarhundrede anden Halvdeel Byen overgaaede Ildebrande, ligsom Krigsaarene 1716 til 1720 havde en uheldig Virkning paa Stedets Handel.

I 1769 var Indbyggernes Antal 1809, men otte Aar der efter overgik Byen den største Ildebrand, der nogensinde har rammet den, da den 24de November ved paasat Ild

Kirken, Raadstuen, 172 Gaarde og 32 Saage fottæredes af Luerne. I 1801 vare Stedets Beboere 1805 og i 1835 var deres Antal steget til 2,158. I Aaret 1846 talte Skien 3,677 Indvaanere, og Byens 413 bygninger vare i Brandkassen forsikkrede for 420,100 Spdlr. Skien har en god Havn; imidlertid foraarsager den stærke Ström, som falder i den forbi Skien löbende Elve, og tildeels danner Opfyldelse med Saugspaan o. s. V., at de större Skibe i Fortiden sædvanlig indtoge deres Ladninger ved Porsgrund, hvorhen Saulprodukterne da nedflödedes, ligesom svære Skibe med Ladninger lossede disse ved Graaten, et Strandsted 1/8 Miil udenfor Skien. I de sidste 30 til 40 Aar gaae derimod de største Skibe lige op til Skien."